

Ocak-Eylül 2021 döneminde Azerbaycan ekonomisi

2021'in ilk yarısında ekonomide, petrol sektörü hariç, güçlü bir iyileşme kaydedilmiştir:

- Petrol sektöründe %1,4 yükseliş kaydedilirken ekonominin geneli de %4,8 büyümüştür. Ham petrol üretimi, Ocak-Eylül 2020'le karşılaştırıldığında %0,7 daha düşüktü. OPEC+ toplantısındaki üretimi arttırma kararının ardından aylık bazda %5 ve bir önceki yıla göre 2,8 milyon tona yükselmiştir. Azerbaycan, OPEC+ anlaşması taahhüdünü gerçekleştirmeyi sürdürmüştür. Bu arada doğal gaz üretimi %19,3 oranında artmıştır.
- Petrol dışındaki GSYİH'ye gelince, o da %6,2 oranında artmış, toplam GSYİH'nin %63,9'u kadar olmuştur. Petrol dışındaki ekonomik büyümeyi imalat, ulaşım ve tarım yönlendirmektedir.
- Ekonominin en fazla büyüyen endüstrisi, başını asıl olarak inşaat malzemeleri, gıda ürünleri, tütün, makine ve donanım montaj ve onarımının çektiği petrol dışı imalattır (%24,7). Bu arada inşaat sektörü bir önceki yıla göre %3,7 daralmıştır. İşgalden kurtarılmış topraklardaki yeniden inşa çalışmalarının inşaat sektörünü canlandırması beklenmektedir. Ulaşım ve tarım sırasıyla %11,9 ve %5,1 büyümüştür. Komşu ülkelerle ilişkilerdeki son gelişmeler ulaşım sektöründe daha da fazla büyümeye işaret etmektedir. Tarım sektöründe işgalden kurtarılmış topraklardaki su ve arazi kaynakları büyümeyi yönlendirmede önemli bir rol oynayacaktır.

Enflasyon, uluslararası gıda fiyatları ile idari fiyat artışlarının yönlendirmesiyle artmaktadır:

- Fiyat düzeyleri Eylül'de bir önceki aya göre %1,8 artmış ve yıllık enflasyon %8,5'a yükselmiştir.. Merkez Bankası, çekirdek enflasyonun %3,3'e yükseldiğini belirtirken ortalama yıllık enflasyon %5,2'ye çıkmıştır.
- Tüketici sepetine dahil edilmiş olan ürünlerin ve hizmetlerin %90,5'inin fiyatı (514'ünden 465'inin) bir önceki yıla göre artmış, %2,9'ununki azalmış ve %6,6'sınıniki değişmemiştir. Kalemlerin %77,8'inin (400) fiyat artışı, yıllık manşet enflasyonu olan %8,5'ten düşüktür.
- Tüketici sepetine dağıtılacak olursa, bir önceki yıla göre gıda fiyatları %10,4, gıda dışı kalemlerin fiyatları %5,9 ve hizmetlerin fiyatları %7,9 artmıştır. Gıda ve gıda dışı ürünler ile hizmetlerin yıllık manşet enflasyonuna katkısı, sırasıyla yüzde 4,5, 1,4 ve 2,6 (toplam %8,5) olmuştur.
- İdarenin yaptığı fiyat artışları (benzin ve elektrik, su, gaz vb.) ile uluslararası gıda ve emtia piyasalarındaki daha yüksek fiyatlar, yılın Haziran-Eylül döneminde enflasyonist bir etki yaratmıştır.

İthalat ılımlı ölçüde artarken emtia fiyatları ihracat artışına neden olmaktadır:

- 2021'in Ocak-Eylül döneminde toplam ihracat %38,3 artmış, ithalat %6,7 yükselmiştir. Sonuçta, ticari fazla, 2,3 kat artmış ve 6285 milyon \$ olmuştur.
- Toplam ihracattaki büyüme, ham petrol fiyatlarındaki iyileşme ve artan doğal gaz ihracatı sayesinde hızlanmıştır. Ham petrol ihracatı hacmindeki (ton cinsinden) %7,1 düşüğe karşın yükselen fiyatlar, petrol ihracatı gelirlerinde %30 yükselme sağlamıştır. Bu arada doğal gaz ihracatı değer olarak %56 ve hacim olarak (m³) %47 artmıştır.
- İthalattaki artışa asıl katkısı yapanlar, otomobil, makine ve donanım, eczacılık ürünleri ve gıda ürünleridir:
  - Otomobil ithalatı, araba ithalatındaki %40,1 artış (reel olarak %68,1) dahil olmak üzere reel olarak %68,1 ve değer olarak %42,5 artmıştır.
  - İthalattaki toplam büyümenin üçte birinden fazlasını oluşturan makine ve donanım ithalatı bir önceki yıla göre %11,2 artmıştır.
  - Gıda ürünleri ithalatı, sıvı ve katı yağlardaki (%40,2↑) ve şekerdeki (%36,6↑) artış sayesinde %11,5 yükselmiştir.
  - Gıda ürünleriyle birlikte tüketim malları ithalatının büyük kısmını oluşturan eczacılık ürünleri ithalatı %53,3 artmıştır.
- Ocak-Eylül 2021'de petrol dışı ihracat, toplam ithalatın %21,7'si kadar ve 1809 milyon \$ tutarında olup bir önceki yıla göre %41,1 artmıştır.
- Azerbaycan Cumhuriyeti Merkez Bankası (ACMB) yedekleri, IMF'nin kotaya uygun ÖÇH (Özel Çekme Hakları) tahsisleri sayesinde 2020 sonuna kıyasla %10,4 artarak 7033,8 milyon \$'a ulaşmıştır.
- Haziran sonunda Azerbaycan Cumhuriyeti Devlet Petrol Fonu'nun (ACDPF) varlıkları, Eylül 2021'de 2020 sonuyla karşılaştırıldığında %1,5 artmış, 44226 milyon \$ veya toplam GSYİH'nin %99'ı olmuştur.

Krediler ve mevduat pandemi öncesi düzeylerine yaklaşmakta olup sigorta primleri artışı gelir güvencesi/sigortası tarafından yönlendirilmektedir:

- Ocak-Eylül 2021'de bankacılık sektörünün toplam varlıkları yılbaşından bu güne %7,7 artarak 34,5 milyar AZN olmuştur. Krediler (%9,8↑) ve menkul değerler portföyü (%10↑) bu yükselişin ana yönlendiricileri olmuştur. Bu arada diğer mali kurumlardaki mevduat daralma (7,6%↓) kaydetmiştir. Merkez Bankası banknotu borcu 2020 sonuyla karşılaştırıldığında yarıya inmiş, Hazine menkul değerleri ise %47,1 büyümüştür.
- Ticari krediler portföyü, daha çok bireysel yatırımcılara verilen krediler (%49,1↑) sayesinde %3,7 büyümüştür. Bu arada tüketici kredilerindeki büyüme %15,8 ile portföydeki en hızlı büyüyen kesim olmuştur. Konut kredileri portföyü yılbaşından o güne %13,9 büyümüştür.

- Tahsili gecikmiş alacaklar (TGA) toplamı, 2020 sonundakinden 0,7 yüzde noktası daha düşük olarak %5,5'e oturmuştur. Zarar karşılıkları 125 milyon ₺'a çıkmıştır.
- Mevduat tabanı, yılbaşından o güne %8,6 oranında artışla 25,7 milyar ₺ olmuştur. Vadesiz mevduatlarda %16,9 oranında bir artış ve vadeli mevduatlarda da 9,2 milyar ₺ tutarında %3,7 daralma olmuştur. Ulusal para cinsinden vadeli mevduat %27,4 büyürken düşüş, yabancı para cinsinden vadeli mevduattan kaynaklanmıştır. Yabancı para cinsinden milli vadeli mevduat, toplam mevduattaki %10,8 büyümenin ana yönlendiricisidir. Hane halkı mevduatı %8,1 oranlarında artmıştır.
- Toplam mevduat portföyünün dolarizasyon oranı, 2020 sonuyla karşılaştırıldığında 5 baz puan kadar düşerek %51,3 olmuştur. 2020 sonuyla karşılaştırıldığında, vadesiz mevduatlardaki dolarizasyon 0,8 baz puan kadar azalırken vadeli mevduatlardaki dolarizasyon 9,8 baz puan kadar düşmüştür. Ocak-Eylül 2021'de ACMB tarafında satılan yabancı para, bir önceki yıla göre %23,3 daha az ve 4305,5 milyon \$ tutarında olmuştur.
- Bankacılık sektöründe, yıllara bölünmüş net kârın Eylül 2021 özkaynağına oranı olarak hesaplanan öz kaynak verimliliği %13,8 olmuştur (Ocak-eylül 2020: %14,8). Kârın daha düşük olmasının nedeni asıl olarak kredi zararı karşılıkları ve daha yüksek faiz dışı giderlerdir. Faiz dışı gelir bir önceki yıla göre %29,1 artmışken faiz geliri %8,3 artmıştır.
- 2021'in Ocak-Eylül döneminde toplam sigorta primleri bir önceki yıla göre %12,7 artmıştır.
- Brüt primler 655,6 milyon ₺ olmuştur. Hayat sigortası primleri, gelir güvencesi/sigortasının toplam primler içindeki %31,6 payı dâhil olmak üzere piyasanın %44,3'ünü oluşturmuştur. Gelir güvencesi/sigortası hayat sigortasının %27 artmasının sağlamıştır.
- Hayat sigortası dışındaki sigortalarda, zorunlu sigortalardaki %15,4, özellikle de taşınmaz sigortalarındaki %44,3 artış sayesinde %6,8 büyüme kaydedilmiştir.
- Otomobil sigortaları piyasasında zorunlu sigortalardan edinilen primlerde %5,7 artış olurken isteği bağlı sigortalar durağan kalmıştır.
- İsteği bağlı sağlık sigortası primleri, ülke çapında zorunlu sağlık sigortası uygulaması koşullarında %6,5 yükselmiştir.

Merkez Bankası, Para Politikası Komitesi'nin (PPK) Ekim toplantısında refinansman [faiz] oranını 50 baz puan artırarak %7 seviyesine yükseltti.

- Faiz oranı koridorunun üst sınırı %7,00'den %8,00'e çıkarken alt sınırı %6,00'da sabit kalmıştır. Politika [faiz] oranı 2020'nin başından beri 75 baz puan artmıştır.
- ACBM, oran kararında, enflasyon faktörlerinin sürekliliğinin, yükselen uluslararası fiyatların ve önde gelen ticaret ortaklarındaki daha yüksek enflasyonun esas alındığını belirtmiştir.
- Merkez Bankası, yılsonu için ortalama yıllık enflasyon tahminini %6,2-%6,5'e ve yıllık enflasyonu %9,5-%10,5'e kadar arttırmak suretiyle revize etmiştir. 2022 için yıllık enflasyon tahmini %5-%6'ya yükselmiştir.

- ACMB'na göre, devlet bütçesinde verilen fazlanın bir sonucu olarak parasal tabanda yılbaşından o güne yavaş bir büyümeyle %9 artış kaydedilmiştir.
- Merkez Bankası, gerçek ve tahmin edilen enflasyondaki ayarlamaların, risk dengesindeki değişikliklerin, mevcut ekonomik durumun ve orta vade için perspektiflerin bir sonraki faiz oranı kararını etkileyeceğine işaret etmiştir.

Uyarı Notu: Burada yer alan yatırım bilgi, yorum ve tavsiyeleri yatırım danışmanlığı kapsamında değildir. Yatırım danışmanlığı hizmeti; aracı kurumlar, portföy yönetim şirketleri, mevduat kabul etmeyen bankalar ile müşteri arasında imzalanacak yatırım danışmanlığı sözleşmesi çerçevesinde sunulmaktadır. Burada yer alan yorum ve tavsiyeler, yorum ve tavsiyede bulunanların kişisel görüşlerine dayanmaktadır. Bu görüşler mali durumunuz ile risk ve getiri tercihlerinize uygun olmayabilir. Bu nedenle, sadece burada yer alan bilgilere dayanılarak yatırım kararı verilmesi beklentilerinize uygun sonuçlar doğurmayabilir.